

Sygn. akt I C 1025/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 01 marca 2017 roku

Sąd Rejonowy w Bartoszycach I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: SSR Ewa Kurasz

Protokolant: prac. sąd. Łukasz Kondrat

po rozpoznaniu na rozprawie

w dniu 01 marca 2017 roku w Bartoszycach

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.

przeciwko K. B.

o zapłatę

oddala powództwo.

Sygn. akt I C 1025/16

UZASADNIENIE

Powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. wniósł o zasądzenie od pozwanego K. B. kwoty 13.630,42 złotych wraz z umownymi odsetkami za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie oraz kosztami procesu.

W uzasadnieniu pozwu pełnomocnik powódki podał, że pozwany przez podpisanie weksla dnia 13 maja 2015 roku zobowiązał się do zapłaty w dniu 04 maja 2016 roku kwoty wskazanej w wekslu w wysokości 15.050,42 złotych. W dniu 03 kwietnia 2016 roku powód wezwał pozwanego do wykupu weksla, lecz ten uiścił jedynie kwotę 1.420 złotych i zaprzestał dalszej spłaty.

W piśmie z dnia 01 lutego 2017 roku pełnomocnik powoda wskazał, że ponieważ dochodzi roszczenia z weksla nie ma obowiązku wskazywać treści stosunku podstawowego, który weksel zabezpiecza. Nie ma też obowiązku dołączać umowy ani deklaracji wekslowej, gdyż weksel jest zobowiązaniem abstrakcyjnym, a posiadacz weksla nie musi dowodzić istnienia wierzytelności w stosunku podstawowym.

Ponadto podał, że po dniu wniesienia pozwu pozwany zapłacił na rzecz powoda kwotę 200 złotych, wobec czego cofnął pozew w tym zakresie i zrzekł się roszczenia (pozew k. 2, pismo k. 30).

Pozwany K. B. na rozprawie w dniu 20 stycznia 2017 roku wniósł o oddalenie powództwa.

Pozwany przyznał, że zawarł z powodem umowę pożyczki, której zabezpieczeniem był weksel in blanco. Podniósł zarzut wypełnienia weksla in blanco niezgodnie z deklaracją wekslową, to jest niezgodnie z treścią zawartej umowy pożyczki. Wskazał, iż nie otrzymał kwoty należności głównej wskazanej na piśmie wypowiadającym umowę pożyczki oraz obciążono go zbyt wysokimi kosztami, opłatami i odsetkami, których nie było w umowie. Oświadczył, że częściowo spłacił umowę należność z umowy pożyczki i zakwestionował prawidłowość rozliczenia przez pozwanego jego wpłat.

Stwierdził, że nie wie, ile w chwili obecnej winna wynosić wysokość jego zobowiązania i czy ono nadal istnieje (protokół rozprawy k. 26v).

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 01 marca 2017 roku **Sąd umorzył postępowanie co do kwoty 200 złotych** w związku z cofnięciem pozwu i zrzeczeniem się roszczenia przez pełnomocnika powoda w tym zakresie – art. 203 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 355 § 1 k.p.c.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 13 maja 2015 roku w B. pozwany K. B. wystawił weksel własny in blanco, inkorporujący zobowiązanie do zapłaty na rzecz powoda (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.. Jako miejsce płatności weksla wskazano B. i opatrzono go klauzulą „nie na zlecenie”. Weksel został podpisany czytelnie nazwiskiem przez wystawcę.

(dowód: weksel złożony w depozycie Sądu Rejonowego w Bartoszykach – odpis k. 3)

Jednocześnie dnia 13 maja 2015 roku pozwany podpisał deklarację wekslową, wskazującą, że weksel in blanco jest zabezpieczeniem zwrotu pożyczki udzielonej mu przez powoda (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w B.. Upoważnił w niej pożyczkodawcę do wypełnienia weksla in blanco na sumę odpowiadającą zadłużeniu z tytułu pożyczki, łącznie z kosztami sądowymi. W deklaracji wskazano sytuacje upoważniające pożyczkodawcę do wypełnienia weksla in blanco, w tym zaleganie z zapłatą przez pożyczkobiorcę przez co najmniej dwa pełne okresy płatności, wypowiedzenie umowy pożyczki oraz skierowanie do pożyczkobiorcy wezwania do zapłaty.

(dowód: deklaracja wekslowa k. 21)

Pismem z dnia 03 kwietnia 2016 roku powód wypowiedział pozwanemu umowę pożyczki i wezwał go do zapłaty łącznej kwoty zadłużenia z tytułu pożyczki – 15.050,42 złotych, w terminie 30 dni oraz poinformował o wypełnieniu weksla in blanco. Na kwotę zadłużenia zgodnie z treścią tego pisma miały się składać kwota niespłaconej pożyczki 12.400 złotych, kwoty obliczone na podstawie pkt (...) umowy odpowiednio w wysokości 39,02 złotych, 2.480 złotych i 120 złotych, a także odsetki w wysokości 11,40 złotych.

Weksel został wypełniony na kwotę 15.050,42 złotych i opatrzony datą płatności 04 maja 2016 roku.

(dowód: weksel złożony w depozycie Sądu Rejonowego w Bartoszykach – odpis k. 3,

twierdzenia powoda uznane za prawdziwe na podstawie art. 230 k.p.c. – kserokopia k. 4)

Po wypełnieniu weksla pozwany uiszczył na rzecz pozwanego przed wniesieniem pozwu kwotę 1.420 złotych, a po jego wniesieniu dalszą kwotę 200 złotych.

(twierdzenia powoda uznane za prawdziwe na podstawie art. 230 k.p.c. – pismo k. 30)

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny w sprawie ustalono w oparciu o przedłożone przez powoda dowody z dokumentów w postaci weksla (k. 3) oraz deklaracji wekslowej (k. 27), których autentyczność ani treść nie były przez żadną ze stron postępowania kwestionowane.

Ponadto na podstawie art. 230 k.p.c. przyjęto za prawdziwe twierdzenia powoda dotyczące wypowiedzenia umowy pożyczki i treści pisma z dnia 03 kwietnia 2016 roku, zgodnie z przedłożoną przez stronę powodową kserokopią pisma, której autentyczności pozwany nie zaprzeczył (k. 4).

Powództwo wniesione w sprawie nie było zasadne.

Zgodnie z art. 101 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 roku prawo wekslowe (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 160) weksel własny zawiera: nazwę "weksel" w samym tekście dokumentu, w języku, w jakim go wystawiono, przyrzeczenie bezwarunkowe zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej, oznaczenie terminu płatności, oznaczenie miejsca płatności, oznaczenie osoby, na której rzecz lub na której zlecenie zapłata ma być dokonana, oznaczenie daty i miejsca wystawienia weksłu i podpis wystawcy weksłu.

Weksel własny, podobnie jak weksel trasowany (art. 103 w zw. z art. 10 prawa wekslowego), może zostać wystawiony jako tak zwany weksel in blanco, który w literaturze definiowany jest między innymi jako niecałkowicie wypełniony dokument wekslowy, podpisany przez wystawcę z zamiarem zobowiązania się wekslowo, mogący po wypełnieniu stać się wekslem zupełnym.

Weksle własne in blanco są w praktyce często stosowanym sposobem zabezpieczenia roszczeń. Taka forma zabezpieczenia roszczeń jest również dopuszczalna umowach o kredyt konsumencki. Zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 1528 ze zm.) weksel lub czek konsumenta wręczony kredytodawcy w celu spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki powinien zawierać klauzulę „nie na zlecenie” lub inną równoznaczną. W razie przeniesienia posiadania weksła zabezpieczającego umowę o kredyt konsumencki przez kredytodawcę na inną osobę, nawet wbrew jego woli, odpowiada on za wynikłą stąd dla konsumenta szkodę (art. 41 ust. 2 i 3 u.k.k.).

Ratio legis powyższej regulacji odnośnie opatrzenia weksła in blanco stosowanego w umowach o kredyt konsumencki klauzulą „nie na zalecenie” lub klauzulą równoznaczną jest fakt, iż w przypadku oparcia roszczenia pozwu przeciwko pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę o stosunek wekslowy w wyniku wypełnienia weksła gwarancyjnego, istnieje dla pożyczkodawcy możliwość podniesienia zarzutu nieprawidłowego wypełnienia weksła i w istocie przeniesienia sporu o roszczenie z weksła na grunt stosunku podstawowego, którego weksel in blanco był zabezpieczeniem. Zgodnie z art. 10 prawa wekslowego jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa.

Możliwość podniesienia przez pozwanego w stosunku do roszczenia opartego o wypełniony weksel gwarancyjny in blanco zarzutów ze stosunku podstawowego w stosunku do drugiej strony stosunku podstawowego jest ugruntowana i utrwalona w orzecznictwie oraz doktrynie. Przykładowo w wyroku z dnia 9 grudnia 2004 roku (II CK 170/04) Sąd Najwyższy stwierdził, iż w następstwie wypełnienia weksła in blanco zgodnie z porozumieniem co do jego uzupełnienia powstaje zobowiązanie wekslowe osoby podpisanej na wekslu in blanco (wręczającej ten weksel) o treści określonej w tekście powstałym na skutek wypełnienia. Odbiorca weksła in blanco uzyskuje zatem z mocy porozumienia co do jego uzupełnienia uprawnienie do spowodowania powstania - przez swe, podejmowane we własnym imieniu działanie - zobowiązania wekslowego osoby, która złożyła podpis na wekslu in blanco. Działanie to ma charakter jednostronnej czynności prawnej. Wynikająca z porozumienia osoby wręczającej weksel in blanco i jego odbiorcy ścisła więź pomiędzy zobowiązaniem wekslowym a zobowiązaniem, z którego wynika podlegająca zabezpieczeniu wierzytelność, przejawia się w tym, że wierzyciel nie może z mocy weksła uzyskać w zasadzie więcej praw niż przysługuje mu w ramach stosunku, z którego wynika podlegająca zabezpieczeniu wierzytelność, a spełnienie jednego z tych zobowiązań powoduje wygaśnięcie także drugiego. Dłużnik wekslowy ma możliwość podnoszenia zarzutu wypełnienia weksła in blanco niezgodnie z zawartym porozumieniem. Nie oznacza to, że w razie wypełnienia weksła niezgodnie z zawartym porozumieniem osoba, która wręczyła weksel in blanco, nie jest w ogóle zobowiązana wekslowo. Przyjąć należy, że w takiej sytuacji odpowiedzialność wekslowa dłużnika istnieje w takich granicach, w jakich odpowiadałby w razie prawidłowego wypełnienia weksła. Mamy tu do czynienia z zarzutem w ścisłym tego słowa znaczeniu.

Podobnie w wyroku z dnia 03 sierpnia 2006 roku (IV CSK 101/06) Sąd Najwyższy stwierdził, że w postępowaniu nakazowym po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty dopuszczalne jest powoływanie się na podstawę faktyczną i prawną, wynikającą z łączącego strony stosunku prawnego, w związku z którym został wystawiony weksel. W nowszym orzecznictwie kontynuacją tej linii orzeczniczej jest wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2016 roku (V CSK 519/15), zgodnie z którym art. 10 prawa wekslowego nie podważa abstrakcyjnego charakteru zobowiązania

wekslowego, a jedynie osłabia odpowiedzialność dłużnika wekslowego przez umożliwienie mu odwołania się do stosunku podstawowego łączącego wystawcę weksla i remitenta. Pozwany będący wystawcą weksla in blanco może bez żadnych ograniczeń podnosić zarzuty uzupełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem wobec takiego powoda, który jest bezpośrednim odbiorcą weksla in blanco.

Sąd orzekający w sprawie przychylił się również do poglądu reprezentowanego w doktrynie i orzecznictwie, a będącego konsekwencją powyższych rozważań, że dla przyjęcia ważności i istnienia zobowiązania wekslowego z weksla in blanco, trzeba przyjąć obowiązek istnienia ważnego zobowiązania podstawowego (patrz przykładowo wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2010 roku, sygn. akt II CSK 296/10 oraz z dnia 26 września 2013 roku, II CSK 719/12).

Z kolei w wyroku z dnia 9 września 2004 roku (II CK 499/03) Sąd Najwyższy stwierdził, że okoliczność, iż roszczenie wekslowe nie uległo przedawnieniu, nie zwalnia sądu od rozważenia, czy weksel został uzupełniony zgodnie z umową, w szczególności, czy w chwili jego uzupełnienia istniało nieprzedawnione roszczenie. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy wskazał, że niezgodne z zasadami zawartymi w deklaracji wekslowej wypełnienie weksla in blanco może uzasadniać zarzuty dłużnika prowadzące do uwolnienia się od odpowiedzialności wekslowej (np. w wypadku, gdy wypełniający w ogóle nie był do tego uprawniony lub gdy do wypełnienia weksla doszło wtedy, gdy prawo to już nie istniało) albo prowadzące do ograniczenia odpowiedzialności tylko do takich granic, w jakich istniałoby w razie wypełnienia prawidłowego.

Reasumując, podniesienie zarzutu wypełnienia weksla niezgodnie z deklaracją wekslową skutkuje zawężeniem granic odpowiedzialności wekslowej do takiej, jaką ponosiłby wystawca weksla, gdyby weksel został wypełniony zgodnie z łączącą strony umową. Zarzut ten niweluje więc w znacznej mierze między stronami stosunku podstawowego abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego.

Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Ponadto, zgodnie z art. 232 zd. 1 k.p.c. strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Co do zasady oznacza to, że powód winien wskazać podstawę faktyczną powództwa obejmującą wszystkie okoliczności istotne dla rozpoznania jego żądania i przedłożyć dowody na okoliczność przytoczonych faktów w zakresie przysługiwania mu roszczenia dochodzonego pozwem, a pozwany winien wskazać podstawę faktyczną i przedłożyć dowody na okoliczność istnienia faktów niweczających roszczenia strony powodowej (tak Sąd Najwyższy między innymi w wyrokach z 14 lutego 2002 roku, V CKN 745/00 i 20 grudnia 2006 roku, IV CSK 299/06).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, że pozwany w niniejszej sprawie podniósł zarzut nieprawidłowego wypełnienia weksla in blanco. Wskazał, że powód nieprawidłowo wskazał w piśmie z dnia 03 kwietnia 2016 roku kwotę udzielonej mu pożyczki, naliczył zbyt wysokie opłaty i odsetki, a także prawdopodobnie nieprawidłowo rozliczał dokonywane przez niego wpłaty, w związku z niezrozumiałym dla pozwanego ustnym podwyższeniem jego rat przez windykatora.

W związku z podniesieniem tych zarzutów postanowieniem z dnia 20 stycznia 2017 roku Sąd odroczył rozprawę i zobowiązał pełnomocnika powoda do nadesłania oryginału lub odpisu umowy pożyczki zawartej z pozwanym, nadesłania dowodu przelewu na konto bankowe pozwanego kwoty pożyczki, wskazania kwot i dat wpłat dokonanych przez pozwanego na poczet należności z umowy pożyczki i sposobu ich rozliczenia oraz wskazania podstawy faktycznej i umownej obciążenia pozwanego opłatami i kosztami wskazanymi w wezwaniu do zapłaty z dnia 03 kwietnia 2016 roku, w terminie 2 tygodni, pod rygorem zwrotu spóźnionego pisma procesowego i pominięcia spóźnionych twierdzeń, zarzutów i dowodów (k. 27, 28). Pismo doręczono pełnomocnikowi powoda dnia 27 stycznia 2017 roku (k. 29). W odpowiedzi na powyższe pełnomocnik powoda wniósł pismo procesowe z dnia 01 lutego 2017 roku, w którym argumentował, że z uwagi na oparcie treści pozwu na wekslu, nie ma obowiązku udowodnienia i treści stosunku podstawowego (k. 30). Do dnia rozprawy pełnomocnik powoda nie nadesłał też żądanych dokumentów i informacji, nie stawiał się też na terminie rozprawy i nie złożył wyjaśnień w tej kwestii.

W ocenie Sądu w świetle przytoczonych wyżej poglądów prawnych, które podziela Sąd orzekający w sprawie, z argumentacją pełnomocnika powoda nie można się zgodzić. Wobec podniesienia przez pozwanego zarzutu nieprawidłowego wypełnienia weksla polegającego na bezpodstawnym zawyżeniu kwoty zobowiązania i nieprawidłowym rozliczeniu jego wpłat, powód winien był uwodnić, że zobowiązanie ze stosunku podstawowego istnieje, co skutkowałoby również odpowiedzialnością wekslową pozwanego.

Zdaniem Sądu ciężar dowodu powyższej okoliczności w niniejszej sprawie obciąża powoda. Stosunek podstawowy między stronami miał charakter kredytu konsumenckiego. Z istnienia zobowiązania z tego stosunku powód wywodził korzystne dla siebie skutki prawne. Nie bez znaczenia jest też trudność, a częstokroć niemożność dowodzenia tak zwanych „faktów negatywnych”. Przerzucanie w tych warunkach ciężaru dowodu wykazania nieistnienia zobowiązania na pozwanego nie byłoby prawnie uzasadnione. Konsument jako podmiot nieprofesjonalny i nie posiadający wiedzy prawnej często nie jest w stanie wskazać jakimi należnościami i na jakiej podstawie został obciążony przez kredytodawcę. Najczęściej nie ma także wiedzy na temat tego, w jaki sposób zostały rozliczone jego wpłaty. Przyjęcie takiego rozwiązania byłoby też sprzeczne z dobrymi obyczajami i celem regulacji zawartej w art. 41 u.k.k., która przez zakaz indosowania miała zabezpieczyć kredytobiorcę między innymi przed „uaktywnieniem się” na skutek indosu abstrakcyjności zobowiązania wekslowego i niemożnością przeniesienia sporu w procesie sądowym na stosunek podstawowy. Ponadto to powód wywodzi w niniejszej sprawie pozytywne dla siebie skutki prawne z istnienia stosunku podstawowego. Wobec zarzutu nieprawidłowego wypełnienia weksla winien więc wykazać istnienie i wysokość zobowiązania ze stosunku podstawowego, co skutkuje istnieniem i ważnością zobowiązania wekslowego (art. 6 k.c.).

Ponieważ strona powodowa nie wykonała tego w wyznaczonym przez Sąd terminie i pomimo zobowiązania nie przedłożyła dokumentów ani informacji koniecznych do ustalenia istnienia i wysokości zobowiązania dochodzonego pozwem, na podstawie art. 6 k.c. w zw. art. 101 w zw. z art. 10 prawa wekslowego, powództwo wniesione w sprawie uległo oddaleniu.

O kosztach procesu orzeczono w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c.). Pozwany sprawę wygrał, ale nie wnosił o zasądzenie kosztów procesu na jego rzecz i z akt nie wynika fakt ich poniesienia. Dlatego w wyrok brak jest rozstrzygnięcia w tym przedmiocie.